

檔		保存年限
號	/ /	

駐土耳其代表處經濟組 函

受文者：經濟部國際貿易署

發文日期：中華民國113年6月28日

發文字號：土耳經字第1130000183號

速別：普通件

密等及解密條件或保密期限：

附件：如文（土耳經1130000183_Attach1.pdf，土耳經1130000183_Attach2.pdf，土耳經1130000183_Attach3.pdf）

主旨：有關土耳其政府對自國外進口「捲筒或平版之其他未塗佈紙及紙板」防衛措施調查終判結果一案，報請鑒察。

說明：

一、依據土耳其政府本(113)年6月28日第32586(2024/7)號政府公報辦理。

二、謹查土耳其根據上揭公報對自國外進口「捲筒或平版之其他未塗佈紙及紙板」（稅號4805.12.00.00.00、4805.19.10.00.00、4805.19.90.00.00、4805.24.00.00.00、4805.25.00.00.00）課徵3年之防衛稅，並自公報發布日起生效，課稅情形如下：

(一)第一期(2024年6月28日至2025年6月27日)課徵每公噸87美元防衛稅；

(二)第二期(2025年6月28日至2026年6月27日)課徵每公噸86美元防衛稅；

經濟
貿易署

國際貿易署 113/07/01

1137019564

(三)第三期(2026年6月28日至2027年6月27日)課徵每公噸
85美元防衛稅。

三、本案另對開發中國家給予豁免，惟我國並未列入開發中
國家清單中。

四、檢送本案土文公報、公報中譯及土文終判調查報告等
(如附件)，併請鑒參。有關終判調查報告中譯本將另案
陳報。

正本：經濟部國際貿易署
副本：電子公文交換章
2024/07/01 08:19:32

國際
騎縫章

TEBLİĞ

Ticaret Bakanlığından:

İTHALATTA KORUNMA ÖNLEMLERİNE İLİŞKİN TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2024/7)

Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Tebliğ, 12/1/2024 tarihli ve 32427 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2024/1) ile açılan ve 8/6/2004 tarihli ve 25486 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İthalatta Korunma Önlemleri Yönetmeliği çerçevesinde yürütölen soruşturma sonucunda alınan kararı içermektedir.

Soruşturma

MADDE 2- (1) Soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve bulguların yer aldığı soruşturma özet raporu EK 1'de yer almaktadır.

Karar

MADDE 3- (1) İthalatta Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu soruşturma sürecinde varılan tespitler ışığında aşağıda yer alan tabloda GTİP'leri ve tanımları belirtilen eşyanın ithalatında İthalatta Korunma Önlemleri Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde 3 yıl süreyle ek mali yükümlölük şeklinde korunma önlemi uygulanmasına, Dünya Ticaret Örgütü Korunma Önlemleri Anlaşmasının (Anlaşma) 9.1 maddesi gereğince gelişmekte olan ölkelere muafiyet tanınmasına, Anlaşmanın 12.3 maddesi gereğince soruşturma konusu eşyanın ihracatçıları olarak önemli bir menfaati olan DTÖ üyeleri ile talep olması halinde, istişarelerde bulunulmasına ve önlemin istihsalı hususunda Cumhurbaşkanlığına öneride bulunulmasına toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar vermiştir.

Ek Mali Yükümlölük				
GTİP	Eşya Tanımı	1. Dönem*	2. Dönem	3. Dönem
4805.12.00.00.00	Yarı kimyasal saman selölözlu ondüle (fluting) kâğıdı	87 ABD Doları/Ton	86 ABD Doları/Ton	85 ABD Doları/Ton
4805.19.10.00.00	İkincil elyaf (Wellenstoff)			
4805.19.90.00.00	Diğerleri			
4805.24.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr. veya daha az olanlar			
4805.25.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr. dan fazla olanlar			

* Korunma önleminin uygulanacağı her bir dönem, Kâğıt İthalatında Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin Kararın yürürlüğe giriş tarihinden itibaren başlamak üzere birbirini takip eden birer yıllık süreleri ifade eder.

(2) Birinci fıkrada belirtilen önlem, ilgili Cumhurbaşkanı Kararının yürürlüğe girmesiyle uygulanmaya başlar.

Yürürlükten kaldırılan tebliğ

MADDE 4- (1) 20/3/2024 tarihli ve 32495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2024/5) yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Ticaret Bakanı yürütür.

Ekleri için tıklayınız

土耳其貿易部有關進口防衛措施公報
(編號：2024/7)**目的及範圍****第 1 條**

(1)本公報係遵照 2024 年 1 月 12 日第 32427(2024/1)號公報及 2004 年 6 月 8 日第 25486 號公報辦理，並包含作為調查結果的決定。

調查**第 2 條**

(1)調查範圍所獲資訊與發現包含在附件 1 摘要報告內。

決定**第 3 條**

(1)根據進口防衛委員會調查過程所獲結果，將對下表內稅號及名稱之進口產品課徵 3 年防衛稅；根據世界貿易組織防衛協定第 12 條第 3 款規定，如有需要，將與出口涉案產品具實質利益之會員進行諮商；本案另根據該協定第 9 條第 1 款對開發中國家給予豁免。

防衛稅					
項目	稅則號列	名稱	第一期*	第二期	第三期
1	480512000000	半化學瓦楞紙	87 美元/公噸	86 美元/公噸	85 美元/公噸
2	480519100000	二次纖維			
3	480519900000	其他			
4	480524000000	重量為 150 克/平方公尺或以下			
5	480525000000	重量超過 150 克/平方公尺			

*各期為期一年，第一期為自防衛措施決定生效開始日起算

(2)第一項規定的措施自相關總統令生效開始實施

被廢除公報

第 4 條

廢除 2024 年 3 月 20 日所發布第 32495(2024/5)號公報。

有效性

第 5 條

本公報自發布日起生效。

執行

第 6 條

本公報主管單位為土耳其貿易部。

EK 1:

FLUTİNG VE TESTLAYNER KAĞIT İTHALATINA YÖNELİK KORUNMA ÖNLEMİ SORUŞTURMASINA İLİŞKİN SORUŞTURMA ÖZET RAPORU

1. Soruşturmaya ilişkin genel bilgiler

1.1 Başvuru

Türkiye’de üretim yapan kâğıt üreticileri adına Kâğıt Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği (AGED) tarafından Bakanlığımıza yapılan başvuruda, farklı türde kâğıt ürünleri ithalatının mutlak ve nispi olarak arttığı, bu durumun ise yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar oluşturduğu iddiası ile anılan eşyanın ithalatında korunma önlemi uygulanması talep edilmiştir.

Yapılan ön inceleme sonucunda, fluting ve testlayner olarak adlandırılan kâğıt türleri için korunma önlemi incelemesi yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Başvuru sahibi firmalar, Modern Karton Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Kipaş Kâğıt İşletmeleri Anonim Şirketi, Kahramanmaraş Kâğıt Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Varaka Kâğıt Sanayi Anonim Şirketi, Halkalı Kâğıt Karton Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ve Pehlivanoğlu Kâğıt Mamulleri ve Ambalaj Sanayi Ticaret Anonim Şirkettir. Mopak A.Ş.’den soruşturma sürecinde güncel veri temin edilememiş olduğundan, başvuru sahibi firmalar arasında değerlendirilmemiş ve anılan firma verileri zarar değerlendirmesinde kullanılmamıştır. Mopak A.Ş. firması olumsuz piyasa koşulları sebebiyle 13/5/2024 tarihinden itibaren Dalaman’daki kâğıt fabrikasını kapatma kararı aldığı duyurulmuştur.

1.2 Başvurunun temsil durumu ve yerli üretici firmalara ilişkin bilgi

Başvuru sahibi firmalar soruşturma konusu eşyanın Türkiye’deki üretimimin önemli bir kısmını gerçekleştirmektedir. Bu durumda, başvuru sahibi firmaların İthalatta Korunma Önlemleri Yönetmeliği’nin 2 nci maddesinde “yurtiçinde faaliyet gösteren ve benzer veya doğrudan rakip malların tamamını veya önemli bir kısmını üreten üreticiler” şeklinde belirtilen “yerli üretici” tanımını karşıladığı değerlendirilmektedir.

1.3 Soruşturma açılması

Yapılan ön inceleme sonucunda, ithalat artışı ve yerli üretim dalının ekonomik göstergelerinde bozulmalar olması neticesinde ortaya çıkan zarar veya zarar tehdidi ve her ikisi arasında illiyet bağının bulunduğuna ilişkin saptamalar 4/1/2024 tarihinde İthalatta Korunma Önlemleri Kurulu’na sunulmuş, Kurul başvuru konusu eşya için Korunma Önlemi Soruşturması açılmasına karar vermiştir.

Bu çerçevede, 12/1/2024 tarihli ve 32427 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2024/1) ile Kurul kararı ilan edilerek başvuru konusu eşya ithalatına karşı korunma önlemi soruşturması açılmıştır. Ayrıca, soruşturmanın açıldığına ilişkin bildirim 17/1/2024 tarih ve G/SG/N/6/TUR/31 kodu ile Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) internet sitesinde yayımlanmıştır.

1.4 İlgili taraflar ve tarafları dinleme toplantısı

Soruşturma açılış tebliğinde, ilgili taraflara istenen bilgi ve belgeleri sunmaları ve varsa sözlü olarak dinlenme taleplerini iletmeleri için soruşturmanın açılış tarihinden itibaren 30 gün süre verilmiştir. Bununla birlikte süre uzatma talepleri, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde karşılanmıştır.

Bu çerçevede, öngörülen süre içerisinde Türkiye’de yerleşik ithalatçı firma sıfatıyla 6, yurtdışı ihracatçı sıfatıyla 10 ve yabancı hükümet/diplomatik temsilcilik/sektör kuruluşu niteliğinde 12 adet olmak üzere toplam 28 adet ilgili taraf başvurusu alınmış ve ilgili tarafların görüşlerinin dinlenilmesi amacıyla 4/4/2024 tarihinde kamu dinleme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

İlgili tarafların listesi Ek 1a’da yer almaktadır.

1.5 Yerde inceleme

Soruşturma kapsamında, başvuru sahibi firmalardan yerli üretim dalının yansımsı temsil eden Modern Karton ile Kipaş Kâğıdın başvuru esnasında Bakanlığımıza beyan etmiş olduğu ekonomik göstergeler tablosu çevrimiçi olarak doğrulanmış, sonrasında Modern Karton’un üretim tesislerinde yerinde inceleme ziyareti gerçekleştirilerek beyan etmiş olduğu verilerin doğruluğu bir kez daha teyit edilmiştir.

1.6 Soruşturma dönemi

Soruşturma dönemi olarak 1/1/2019 ile 31/12/2023 tarihlerini kapsayan beş yıllık dönem esas alınmıştır.

2. Soruşturma konusu ürün

2.1 Soruşturma konusu ürünün tanımı, kullanım alanları ve gümrük tarife istatistik pozisyonu

Fluting kâğıt, dayanıklılığı artırmak için karton kutuların üretiminde kullanılan bir dalgalı kartondur. Karton kutuların iç kısımlarında yer alan dalgalı tabakalar fluting kâğıdından yapılmaktadır. Testlayner kâğıt ise karton kutuların dış yüzeylerinde kullanılan bir tür kaplama kâğıdıdır. Ana kullanım alanı karton ambalaj malzemeleridir. Her iki kâğıt türü de genellikle geri dönüştürülmüş selülozdan üretilen ve geri dönüştürme sürecinde kolayca yeniden kullanılabilen özelliğe haiz ürünlerdir.

Yukarıda kullanım alanı belirtilen soruşturma konusu eşya Türk Gümrük Tarife Cetveli’nde (TGTC) 48.05 Gümrük Tarife Pozisyonu altında sınıflandırılmakta olup soruşturma kapsamında bulunan eşyaya ilişkin bilgiler aşağıda yer alan tabloda ayrıca gösterilmektedir.

Sıra	GTİP	Eşya Tanımı
1	4805.12.00.00.00	Yarı kimyasal saman selülozlu ondüle (fluting) kâğıdı
2	4805.19.10.00.00	İkincil elyaf (Wellenstoff)
3	4805.19.90.00.00	Diğerleri
4	4805.24.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr.veya daha az olanlar
5	4805.25.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr. dan fazla olanlar

2.2 Soruşturma kapsamında bulunan eşyada muafiyet talepleri

Soruşturma s¼recinde ithalatçı yerli firmalar tarafından 4805.11 GTP'li ve ‐yarı kimyasal odun sel¼lozlu ond¼le (fluting) kâğıdı‐ tanımlı eşyanın bazı özel kalite ve teknik özelliklere sahip olduğu, Türkiye’de üretimini bulunmadığı veya yeterli düzeyde üretiminin olmadığı belirtilerek bahse konu eşyanın soruşturma kapsamından çıkarılması ve korunma önlemi uygulanmaması talep edilmiştir.

Bu çerçevede, soruşturma kapsamından çıkarılması talep edilen GTP kodu, tanımı ve teknik özellikleri belirtilen eşyaya yönelik yurtiçi üretim ve kapasite durumuna ilişkin yapılan inceleme sonucunda belirli teknik özelliklere sahip eşyanın Türkiye’de üretimini olmadığı anlaşılmış olup söz konusu eşyaya ilişkin muafiyet talebi, kullanıcı sektörlerin üretimlerinin aksamamasını teminen değerlendirmeye alınarak soruşturma kapsamı dışında bırakılmıştır.

2.3 Soruşturma konusu ürünün üretim süreci ve benzer/doğrudan rakip ürün tespiti

Fluting kâğıt, dayanıklılığı artırmak için karton kutuların üretiminde kullanılan bir tür dalgalı kartondur. Dalgalı karton kutuların iç kısmında yer alan dalgalı tabakalar fluting kağıdından yapılmaktadır. Fluting kâğıdın üzerindeki dalgalı tabakalar arasında boşluklar bulunur ve bu boşluklar, kutunun esnekliğini ve darbelere karşı dayanıklılığını sağlar. Fluting kağıtlar genellikle geri dönüřtür¼lmüř sel¼lozdan üretilir ve geri dönüřt¼rme sürecinde kolayca yeniden kullanılabilir.

Testlayner kâğıt, genellikle karton kutuların dış yüzeylerinde kullanılan bir tür kaplama kağıdıdır, genellikle iki katmandan oluşur: Üst katman, düzg¼n bir yüzey sağlamak için daha düşük lif içeriğine sahipken, alt katman daha dalgalı ve dayanıklı olacak şekilde tasarlanmıştır. Ana kullanım alanı karton ambalaj malzemeleridir. Çeşitli boyutlarda ve kalınlıklarda olabilen testlayner, baskılı veya baskısız olarak tercih edilebilir. Kalitesi, dayanıklılığı ve ekonomik maliyeti nedeniyle yaygın olarak kullanılan bir ambalaj malzemesidir. Çoğunlukla geri dönüřtür¼lmüř sel¼lozdan üretilen ve üzerine yapıştırılabilen veya lamine edilebilen bir tür kraft kağıttır.

Geri dönüşüm yoluyla elde edilen elyaf, kâğıt hamuru end¼strisi için hammaddede niteliğini haiz bir üründür. Geri dönüřtür¼lerek elde edilen elyaf piyasadaki sel¼loz hamura göre uygun fiyatı ve atık kâğıt geri dönüř¼m¼n¼n teşvik edilmesiyle birlikte toplam hammaddelerin yaklaşık üçte birini oluşturur hale gelmiştir. Elyaf üretiminde üretilecek kâğıdın dayanıklılığı ve diğer özelliklerine katkı sağlamak amacıyla belli oranlarda yardımcı kimyasallar kullanılması da gereklidir.

Geri dönüřt¼r¼len kâğıdın etkin kullanımı için atık kâğıdı uygun kalite standartlarında toplamak ve sınıflandırmak gerekir. Bu nedenle, toplanan atık kâğıt, geri dönüř¼m tesislerinde plastik, cam, metal vb. kâğıt dışı maddelerden mümkün olduğu kadar ayıklanır. Ayıklanan geri kazanılmış kâğıt genellikle balya presleri tarafından sıkıştırılarak balyalar halinde end¼striyel tesislere gönderilir.

Öncelikle geri dönüřt¼r¼lmüř atık kâğıt edinilir. Sonrasında, mekanik veya kimyasal yollarla kâğıt hamuru hazırlanır. Hazırlanan hamur, bir dizi makine tarafından işlenir ve düz kâğıt yaprakları oluşturulur. Bu aşamada, kâğıt özellikle kalınlık ve yoğunluk aısından belirli özelliklere sahip olacak şekilde ayarlanabilir. Oluşturulan düz kâğıt yaprakları arasına fluting

katman eklenir. Bu katman genellikle dalgalı bir yapıya sahiptir ve mukavvanın dayanıklılığını artırır. Kâğıt, genellikle büyük kurutma makinalarında kurutulur. Bu aşama, kâğıdın istenen nemi ve dayanıklılığına ulaşmasını sağlar. Kuruyan kâğıt, belirli genişlikteki rulolara kesilir. Bu rulolar daha sonra kullanılmak üzere depolanır. Üretilen fluting kâğıdı, müşteri taleplerine ve uygulama gereksinimlerine göre çeşitli son işlemlerden geçebilir. Bu işlemler, örneğin yüzey kaplaması veya baskı içerebilir. Özetle, genel üretim süreçleri benzerdir, ancak ürünlerin belirli özellikleri ve uygulamaları için gereken özelliklerde farklılıklar olabilir. Her iki kâğıdın da mukavva üretiminde kullanılmasının temel nedeni, dayanıklılıklarını artırmak ve ambalaj malzemeleri olarak kullanılabilirlik sağlam kartonları elde etmektir.

Soruşturma konusu ürünün yerli ve ithal olanları arasında üretim süreci, teknik özellikler, dağıtım kanalları ve kullanıcı/tüketici tercihleri açısından farklılık bulunmamaktadır. İthal ve yerli ürünler birbirlerinin yerine kullanılabilen ve fiziksel-kimyasal özellikleri, teknolojileri benzerlik göstermektedir. Ayrıca, yerli üretim dalı ithal edilen ürünlerin çok büyük çoğunluğunu üretebildiğinden ithal ve yerli ürünler rakip ürünlerdir. Bu faktörler göz önüne alındığında yerli üretilen kağıtlar ile ithal edilenler benzer ürün olarak değerlendirilmektedir.

2.4 Soruşturma konusu eşyanın ithalatında uygulanan mevzuat

Soruşturma konusu eşya ithalatında 2024 yılı İthalat Rejimi Kararı kapsamında %0 oranında gümrük vergisi, Avrupa Birliği ve Serbest Ticaret Anlaşması (STA) ülkeleri hariç ise %10 oranında ilave gümrük vergisi uygulanmaktadır. İthalatta alınan KDV oranı %20 seviyesindedir.

Ayrıca, ilgili eşyanın ithalatında 31/12/2023 tarihli ve 32416 dördüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tarım ve Orman Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2024/5) kapsamında gıda ve yem sanayinde kullanılan bitkisel ürünler ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler için Tarım ve Orman Bakanlığı’ndan alınacak uygunluk belgesi aranmaktadır.

Söz konusu eşyanın ithalatında uygulanmakta olan vergilere ilişkin detaylı bilgiler aşağıda yer alan tabloda gösterilmektedir.

Gümrük Vergileri (%)											
Sıra	GTİP	KDV (%)	AB-EFTA-STA-TTA	Singapur	Venezuela	BAE	TPS-OIC	EAGÜ	ÖTDÜ	DÜ	İlave Gümrük Vergisi (%) AB-STA Ülkeleri Hariç
1	4805.12.00.00.00	20	0	0	0	0	0	0	0	0	10
2	4805.19.10.00.00	20	0	0	0	0	0	0	0	0	10
3	4805.19.90.00.00	20	0	0	0	0	0	0	0	0	10
4	4805.24.00.00.00	20	0	0	0	0	0	0	0	0	10
5	4805.25.00.00.00	20	0	0	0	0	0	0	0	0	10

3. İthalat artışı ve ithalatın gerçekleşme koşulları

Soruşturma konusu eşya için mutlak ve nispi ithalatın, ithalatın yurtiçi piyasadan aldığı payın ve ithalatın ülkelere göre dağılımının yıllar itibarıyla seyri aşağıda gösterilmektedir.

Raporun bu kısmında 2019-2023 tam yıl ithalat verileri kullanılmış olup 4805.11 GTP'li eşya soruşturma kapsamından tamamen çıkarıldığından bahse konu GTP'e ilişkin ithalat verileri kullanılmamıştır.

3.1 Mutlak ithalat

Yıllar	Miktar (ton)	Değer (\$)	B.F. (\$/ton)	DİR %	Değişim %		
					Miktar (ton)	Değer (\$)	B.F. (\$/ton)
2019	166.403	67.881.732	408	2	-	-	-
2020	190.584	78.526.624	412	4	15%	16%	1%
2021	233.802	141.612.751	606	3	23%	80%	47%
2022	248.068	190.215.999	767	3	6%	34%	27%
2023	340.265	153.595.682	451	2	37%	-19%	-41%

Soruşturma konusu eşyanın 2019-2023 yılları arasında gerçekleşen toplam ithalatına ilişkin veriler yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Buna göre, ithalat miktarının soruşturma dönemi boyunca artış gösterdiği tespit edilmiş olup 2019 yılında 166,4 bin ton seviyesinde olan ithalatın 2020 yılında %15 artışla 190,5 bin ton seviyesine, 2021 yılında %23 artışla 233,8 bin ton seviyesine, 2023 yılında %6 artışla 248 bin ton seviyesine ve 2023 yılında %37 artışla 340,2 bin ton seviyesine yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte, soruşturma döneminin ilk yılı olan 2019 yılında 166,4 bin ton seviyesinde olan ithalat 2023 yılında 340,2 bin ton seviyesine yükselmiş, %104 oranında artış göstermiştir.

İthalat değeri ise soruşturma dönemi boyunca 2023 yılı hariç olmak üzere düzenli bir şekilde artış göstermiş, 2019 yılında 67,8 milyon \$ olan ithalat değeri 2020 yılında %16 artışla 78,5 milyon \$'a 2021 yılında %80 artışla 141,6 milyon \$'a 2022 yılında %34 artışla 190,2 milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Ancak, ithalat miktarının bir önceki yıla göre 2023 yılında %37 oranında artmasına karşın ithalat değeri -ithal birim fiyatların %41 oranında önemli düşmesi sonucunda- %19 azalışla 153,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, soruşturma döneminin ilk yılı olan 2019 yılında 67,8 milyon \$ seviyesinde olan ithalat değeri 2023 yılında %126 oranında artış göstererek 153,6 milyon \$ seviyesine yükselmiştir.

İthal birim fiyatlar soruşturma dönemi boyunca artış göstermiş olmakla birlikte 2023 yılında bir önceki yıla göre önemli ölçüde, %41 oranında azalış kaydederek 451 \$/ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında yapılan ithalatın miktar bazında toplam ithalat içinde payı soruşturma dönemi boyunca ortalama %2-4 civarında seyretmiştir.

3.2 Nispi ithalat (İthalatın yerli üretime oranı)

Nispi ithalat, ithalatın yerli üretime oranına tekabül etmekte olup söz konusu veri aşağıda yer alan tabloda endeks ve değişim oranlarıyla birlikte gösterilmiştir.

Nispi İthalat	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
İthalat Miktarı	Ton	166.403	190.584	233.802	248.068	340.265
İthalatın Yerli Üretime Oranı	Endeks	100	102	125	146	210

Nispi ithalat (ithalatın yerli üretime oranı) soruşturma dönemi boyunca artış kaydetmiş, 2019'da 100 seviyesinde olan endeks değeri 2020'de 102'ye, 2021'de 125'e, 2022'de 146'ya, 2023'de ise önemli ölçüde artarak 210 seviyesine yükselmiştir. Öte yandan nispi ithalatta, soruşturma döneminin son yılında ilk yılına göre %110 oranında ciddi bir artış yaşanmıştır.

3.3 İthalatın piyasa payı

İthalatın Piyasa Payı	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
İthalatın Piyasa Payı	Endeks	100	100	115	142	185

İthalatın piyasa payı, 2019 ve 2020 yıllarında yatay seyrettikten sonra soruşturma dönemi boyunca sürekli artış göstermiştir. Buna göre, 2019'da 100 olan endeks değeri 2021'de 115'e 2022'de 142'ye, 2023'de 185'e yükselerek soruşturma dönemindeki en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Soruşturma döneminin ilk yılına göre son yılında artış oranı %85 olarak gerçekleşmiştir.

3.4 Ülkeler itibarıyla ithalat

Ülke Adı	Miktar (ton)					Değer (milyon \$)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Almanya	65.925	80.209	69.348	77.849	102.335	29	36	40	61	50
İsrail	43.926	41.498	30.783	32.705	69.855	14	14	19	18	25
Macaristan	0	4.115	4.022	5.445	27.417	0	2	2	4	11
Polonya	5.895	9.266	13.155	20.593	24.737	3	4	9	18	13
İspanya	7.502	6.170	7.278	8.733	24.273	3	2	4	5	10
Slovakya	0	0	7.251	12.067	14.599	0	0	6	11	8
İtalya	1.701	2.333	15.703	9.562	14.206	1	1	10	9	6
Romanya	9.494	10.806	14.708	5.716	7.148	4	4	9	5	3
Fransa	1.703	3.001	7.791	10.065	5.384	1	1	5	8	2
Mısır	0	100	9.997	20.593	4.653	0	0	6	18	2
Liste Toplamı	136.146	157.498	180.038	203.326	294.609	55	64	110	157	131
Genel Toplam	166.403	190.584	233.802	248.068	340.265	68	79	142	190	154

Yukarıdaki tabloda 2023 yılı itibarıyla miktar bazında ithalattan en fazla pay alan on ülkeden 2019-2023 döneminde gerçekleştirilen ithalatın miktarları ile ithalatın değerleri yer almaktadır.

Buna göre, 2023 yılı itibarıyla miktar baz alınarak yapılan sıralamaya göre soruşturma konusu eşya ithalatında Almanya'nın (%30) ilk sırada yer aldığı, ardından İsrail (%21), Macaristan (%8), Polonya (%7) ve İspanya'nın (%7) geldiği görülmektedir.

Bununla birlikte, ithalatın gerçekleştirildiği ilk on ülkenin sekizinin AB üyesi ülkelerden oluştuğu ve 2023 yılında Fransa hariç olmak üzere AB üyesi ülkelerden ithalatın arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, genel ithalat bir önceki yıla göre %37 oranında artarken, toplam ithalatın yaklaşık %60'ının yapıldığı ilk üç ülkeden ithalat genel ithalattan ayrılarak %72 oranında artış göstermiştir.

3.5 Gelişme yolundaki ülkeler (GYÜ) itibarıyla ithalat

Korunma Önlemleri Anlaşmasının 9 uncu maddesi “Gelişme yolunda üye ülke menşeli bir ürüne karşı, bu ülkenin ilgili ürünün ithalatçı üye ithalatındaki payı yüzde 3’ü ve toplu olarak yüzde 3’ten daha az ithalat payına sahip gelişme yolundaki üye ülkelerin ilgili ürünün toplam ithalatının yüzde 9’unu geçmediği sürece, korunma tedbirleri uygulanmayacaktır” hükmünü içermektedir.

Bu hüküm çerçevesinde, muafiyet tanınacak ülkeler listesinin tamamı Ek 2b’de yer almaktadır. Söz konusu muafiyet, her bir muaf ülke için 2023 yılı toplam ithalatının %3’ü (10.208 ton) ve tüm muaf ülkeler için toplam ithalatın %9’u (30.264 ton) seviyesinde belirlenecek tarifre kontenjanı şeklinde uygulanacaktır.

3.6 İthalatın gerçekleşme koşulları

İthal ürünlerin yurtiçi piyasadaki rekabet koşullarını güçlendiren fiyat dışında yerli üretim dalı tarafından üretilen ürünler arasında kalite, teknik özellikler, tasarım ve tüketici tercihleri açısından farklılık bulunmamaktadır.

3.7 Öngörülmeleyen gelişme

Soruşturma dönemi boyunca Türkiye’nin soruşturma konusu eşya ithalatında her yıl, bir önceki yıla göre ithalat artışı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, ithalattan en fazla pay alan ilk on ülkeden sekizinin AB üyesi ülkelerden oluştuğu görülmektedir.

Diğer taraftan, kâğıt sektörüne ilişkin bazı araştırma raporlarında, dünya genelinde yiyecek ve içecek, tüketici ürünleri, kâğıt ve ambalaj gibi sektörlerle son kullanıcının giderek artan talebinin bulunduğu; bunun da fluting ve testlayner gibi ambalaj, paketleme ve lojistik işinde sıkça kullanılan kâğıt cinslerine talebi artırdığı ve artırmaya devam edeceği ifade edilmiştir.

(Testliner and Fluting Paper Market Size In 2023 : Share, Trends, Opportunities Analysis Forecast Report By 2030)

Kâğıt sektörüne ilişkin bir diğer sektörel haberde, Avrupalı bazı üreticilerin 2018’de yeni yatırımlara giriştiği, söz konusu yatırımlar ile önümüzdeki dönemde Avrupa’daki fluting ve testlayner üretim kapasitesinin 3,2 milyon tona ulaşacağı ifade edilmiştir. *(Corrugated board attracts big European investments)*

Paketleme sektörüne yönelik bilgilerin yer aldığı ‘Packaging Gateway’ isimli internet sitesinde de bir Alman firması olan ‘Smurfit Kappa’nın 2022 yılındaki 42,2 milyon dolarlık yatırım ile kâğıt üretim kapasitesinin 70 bin tondan 450 bin tona yükselteceği ifade edilmiştir. *(Smurfit Kappa invests in German paper mill site)*

Yukarıda yer verilen bilgiler de göstermektedir ki özellikle Avrupa ülkelerinde kâğıt sektöründe yatırımlar hızlı bir şekilde artmış ve iç talebin üzerinde bir üretim kapasitesi oluşmuştur. Nitekim, trade map verilerinden, 2022 yılının ilk aylarında meydana gelen Rusya-Ukrayna krizi

sebebiyle AB ülkelerinin Rusya'ya yaptığı fluting ve testlayner ihracatının önemli ölçüde düştüğü, söz konusu ürünlerin ihracatının ülkemize kaydığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, Eurostat verilerinin incelenmesinden AB ülkelerinin Çin'e soruşturma konusu eşya ihracatı, Çin'in pandemi döneminde dünya ülkelerinden ayrışarak tam kapanma ve sıfır kovid uygulamasını benimsemesi nedeniyle ciddi bir şekilde düşerek 2021 yılında bir önceki yıla göre %71, 2022 yılında ise %81 azalış kaydederek 29,8 bin ton seviyesine gerilemiş olup bahse konu dönemde AB menşeli eşyanın ihracatının bir kısmının düşük birim fiyatla ülkemize kaydığı tespit edilmiştir.

Bu itibarla, Avrupa'da özellikle 2020 yılından itibaren fluting ve testlayner yatırımlarının hızlı bir şekilde ve yüksek oranda artması, AB'nin muhtemel pazarlarından Rusya'nın, Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle kapanması ile Çin'in pandemi döneminde tam kapanma ve sıfır kovid uygulamasını benimsemesi nedeniyle AB'nin Çin'e ihracatının düşmesi hususlarının Türkiye için öngörülmeden gelişmeler niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

4. Ciddi zarar ve ciddi zarar tehdidi

Bu bölümde yer verilen soruşturma konusu eşyanın yerli üretimine ilişkin ekonomik göstergeler, başvuru sahibi firmaların sağladığı verilere ve ithalat istatistiklerine dayanmaktadır.

4.1 Tüketim

Tüketim	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Türkiye Toplam Tüketimi	Endeks	100	115	122	105	111

Tüketim verisine başvuru sahibi firmaların yurtiçi satış verileri ile ithalat verileri konsolide edilerek ulaşılmıştır. 2019'da 100 olan endeks değeri 2021 yılına kadar artarak 122 seviyesine yükselmiş, 2022'de azalarak 105, 2023'de artarak 111 olarak gerçekleşmiştir.

4.2 Üretim

Üretim	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Türkiye Toplam Üretimi	Endeks	100	112	112	102	97

2019 yılında 100 olan endeks değeri 2020'de 112'ye yükselmiş, 2021'de durağanlaşarak cüzi miktarda artarak yatay seyretmiş, 2022'de 102'ye, 2023'de 97 seviyesine düşmüştür.

Bu veriler ışığında, üretimdeki bozulmanın 2021 yılından sonra meydana geldiği, 2023 yılında yaşanan üretim kaybının tamamının depremden kaynaklanmadığı/deprem bölgesinde yerleşik Kahramanmaraş ve Kıpaz Kâğıdı kayda değer ölçüde etkilemediği, 2023 yılındaki üretim kaybının süregelmekte olan negatif konjonktürel hareket dolayısıyla ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.

4.3 Yurtiçi satışlar

Yurtiçi Satışlar	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Miktar	Endeks	100	115	120	101	101

Soruşturma konusu eşyanın yurtiçi satışları 2019 yılında 100 seviyesindeyken 2022'ye kadar düzenli bir şekilde artarak 120 seviyesine yükselmiştir. 2022 yılında azalarak 101 seviyesine düşmüş, 2023'de değişim yaşanmamıştır.

4.4 Yurtdışı satışlar

Yurtiçi Satışlar	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Miktar	Endeks	100	97	52	78	51

Yurtdışı satışlar soruşturma dönemi boyunca aşağı yönlü bir trendi takip etmiş olup yalnızca 2022 yılında artış yaşandığı görülse bile yine de soruşturma döneminin ilk yılı olan 2019'a göre oldukça düşük seviyede gerçekleşmiştir.

Buna göre, 2019 yılında 100 seviyesinde olan yurtdışı satışlar, 2020 yılında 97, en yüksek üretim miktarının gerçekleştiği 2021'de 52 seviyesine düştükten sonra 2022 yılında 78 seviyesine yükselmiş ancak 2023'de azalarak soruşturma döneminin en düşük seviyesi olan 51'e gerilemiştir.

Bununla birlikte, yurtdışı satışların toplam satışlar içindeki payının önemsiz düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

4.5 Kapasite

Kapasite	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Miktar	Endeks	100	100	100	100	103
KKO	Endeks	100	112	113	102	95

Soruşturma konusu eşyanın yerli üreticilerinin üretim kapasitesi soruşturma dönemi boyunca yatay seyretmiş olup soruşturma dönemi başında 100 olan endeks değeri 2023 yılında cüzi miktarda artarak 103 seviyesine yükselmiştir.

Bununla birlikte, var olan kapasitenin ne kadarının üretimde kullanıldığının göstergesi olan kapasite kullanım oranı (KKO) ise üretim miktarındaki değişimlerle birlikte 2019 yılında 100 seviyesindeyken 2021 yılına gelindiğinde 113 seviyesine yükselmiştir. Ancak, 2021 yılından sonra kendini gösteren diğer ekonomik göstergeleri bozucu gelişmelerle birlikte KKO'da da bir düşüş yaşanmış, 2022 yılında 102 seviyesine, 2023 yılında ise soruşturma dönemini boyunca gerçekleşen en düşük seviye olan 95 seviyesine gerilemiştir.

4.6 Stoklar

Stoklar	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Miktar	Endeks	100	69	66	89	102

2019 yılında 100 endeks değerine sahip olan dönem sonu stoklar 2020'de 69, 2021'de 66 seviyesine düştükten sonra 2022'de 89, 2023'de 102 seviyesine yükselmiştir.

4.7 İstihdam

İstihdam	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Direkt İşçi Sayısı	Endeks	100	106	108	112	122

İstihdam soruşturma dönemi boyunca sürekli artış göstermiş olup 2023 yılında bir önceki yıla göre 122 seviyesine ulaşmıştır.

4.8 Verimlilik

Verimlilik	2019	2020	2021	2022	2023
Ton/Kişi Endeks	100	105	104	91	80

İstihdam edilen kişi başına düşen üretim miktarı olarak hesaplanan verimlilik soruşturma dönemi boyunca 2020 yılı hariç düşüş göstermiş olup en yüksek seviyesine 2020 yılında ulaşmıştır.

2019 yılında 100 endeks değerine sahip olan verimlilik, 2023'de %20 azalarak soruşturma döneminin en düşük seviyesi olan 80'e kadar gerilemiştir.

4.9 Karlılık

Karlılık	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
Karlılık	Endeks	100	298	704	397	-21

Soruşturma dönemi boyunca pozitif seyreden karlılık oranı 2021 yılından sonra meydana gelen karlılıktaki azalışa paralel olarak 2023 yılında negatife dönmüş, 2019 yılında 100 olan endeks değeri 2023'de -21 olarak gerçekleşmiş, zarar edilmiştir.

4.10 Yerli üretim dalının ekonomik göstergelerinin değerlendirilmesi

Ekonomik Göstergeler	Birim	2019	2020	2021	2022	2023
İthalat	Ton	166.403	190.584	233.802	248.068	340.265
Tüketim	Endeks	100	115	122	105	111
Üretim	Endeks	100	112	112	102	97
İthalatın Yerli Üretime Oranı	Endeks	100	102	125	146	210
İthalatın Piyasa Payı	Endeks	100	100	115	142	185
Yurtiçi Satışlar	Endeks	100	115	120	101	101

Yurtdışı Satışlar	Endeks	100	97	52	78	51
Kapasite	Endeks	100	100	100	100	103
KKO	Endeks	100	112	113	102	95
Stoklar	Endeks	100	69	66	89	102
İstihdam	Endeks	100	106	108	112	122
Verimlilik	Endeks	100	105	104	91	80
Karlılık	Endeks	100	298	704	397	-21

Soruşturma konusu eşyanın mutlak ithalatı soruşturma dönemi boyunca düzenli bir şekilde 2020 yılında %15, 2021 yılında %23, 2022 yılında %6, özellikle soruşturma döneminin son yılı olan 2023 yılında ise miktar bazında ani ve keskin olarak nitelendirilebilecek ölçüde %37 oranında artış göstererek 340,2 bin ton seviyesine yükselmiştir. Bununla birlikte, 2023 yılında ithalat, soruşturma döneminin ilk yılı olan 2019'a göre %104 oranında artış göstermiştir. Bu itibarla, ithalatın soruşturma dönemini kapsayan beş yıl boyunca mutlak olarak arttığı ve özellikle son yılda ani ve keskin bir artış göstermiştir.

Bununla birlikte, ithalatın yerli üretime oranlanmasıyla elde edilen nispi ithalatın gelişimi incelendiğinde ise mutlak ithalatın gelişimine benzer bir kompozisyonla karşılaşılmaktadır. Buna göre, soruşturma konusu eşyanın nispi ithalatı soruşturma dönemi boyunca düzenli bir şekilde artmış, 2019 yılında 100 olan endeks değeri 2020'de 102'ye, 2021'de 125'e, 2022'de 146'ya, soruşturma döneminin son yılı olan 2023'de %44 artışla 210 seviyesine yükselmiştir.

Ayrıca, mutlak ve nispi ithalat artışına paralel olarak ithalatın piyasa payının da soruşturma dönemi boyunca yukarı yönlü bir trend izlediği görülmektedir. Buna göre, 2019 ve 2020 yıllarında 100 olan endeks değeri 2021'de 115'e, 2022'de 142'ye 2023'te soruşturma döneminin en yüksek seviyesine olan 185'e yükselmiştir.

Başvuru sahibi firmaların ekonomik göstergeleri 2022 yılına kadar olumlu seyretmiş olsa da 2022 yılından itibaren ekonomik göstergelerinde bozulmalar olduğu göze çarpmaktadır. Öyle ki, üretim 2022'de 102'ye, 2023'de tekrar azalarak 97'ye düşmüştür. İthalatın yerli üretime oranlanmasıyla elde edilen nispi ithalat ve ithalatın piyasa payı soruşturma dönemi boyunca ve özellikle son yılda artmış, yurtiçi satışlar 2021 yılından sonra önemli ölçüde azalarak 2021'de 120 seviyesindeyken 2022'de 101 seviyesine düşmüştür.

Diğer yandan, ekonomik göstergelerdeki genel eğilimine paralel olarak 2021 yılında yaklaşık 113 seviyesinde olan kapasite kullanım oranı sonraki dönemlerde 2022'de 102'ye, 2023'de ise 95 seviyesine kadar gerilemiştir. Kişi başına üretim miktarını temsil eden verimlilik 2020 yılında en yüksek seviyesine ulaştıktan sonra soruşturma dönemi boyunca sürekli azalmış 2019 yılında 100 olan endeks değeri 2023'de 80'e gerilemiştir.

Faaliyet karının net ciroya oranlanmasıyla elde edilen karlılık ise 2022 yılına kadar pozitif seyretmiş, 2022 yılından itibaren azalmaya başlamıştır. Buna göre, 2021 yılında 704 olan endeks değeri, 2022'te 397'ye, 2023'te -21 seviyesine kadar düşmüştür. Bir diğer ifadeyle karlılık oranı son yılda %105 oranında azalış kaydetmiştir.

5. Nedensellik bağı

5.1 Fiyat kırılması ve baskısı

Soruşturma konusu eşyanın ithal birim fiyatlarıyla yurtiçi satış birim fiyatları karşılaştırılmış, soruşturma dönemi boyunca 2021 ve 2023 yılları hariç olmak üzere yurtiçi satış fiyatlarının ithal birim fiyatların altında seyrettiği, ithal birim fiyatların yurtiçi satış birim fiyatlarını kırmadığı görülmüştür. Ancak, 2021 ve 2023 yıllarında yurtiçi satış fiyatlarının ithal birim fiyatların üzerinde olması dolayısıyla fiyat kırılmasının ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Diğer yandan, %10 makul kar oranı eklenerek elde edilen yurtiçi satış fiyatı verisiyle ithal birim fiyatlar karşılaştırıldığında ise 2019-2022 yılları arasında ithal edilen soruşturma konusu eşyanın, başvuru sahibi firmaların yurtiçi fiyatları üzerinde bir baskı oluşturmadığı fakat 2023 yılında ithal birim fiyatların ciddi bir şekilde düşmesi sonucunda fiyat baskısının olduğu anlaşılmıştır.

5.2 Fiyat dışı faktörler

İthal ürünlerin yerli üretim dalı tarafından üretilen soruşturma konusu eşya karşısında rekabet koşullarını güçleştiren kalite, teknik özellikler, tasarım, tüketici tercihi vb. fiyat dışı faktör bulunmamaktadır.

5.3 Diğer faktörlerin etkisi

Bu bölümde, soruşturma konusu eşyanın ithalatındaki artış dışında kalan faktörlerin yerli üretim dalı üzerinde zarara yol açıp açmadığı hususu incelenmiştir.

Yerli üretim dalının öngörülemeyen gelişmeler kaynaklı 2023 yılında gerçekleşen ani ve keskin ithalat artışından ötürü gördüğü zararın diğer faktörlerden kaynaklanmadığı değerlendirilmektedir. Olası bu faktörlere ilişkin değerlendirmeler aşağıda sunulmaktadır.

İhracatta düşüş: ihracat yerli üretim dalının toplam satışları içinde yerli üretim dalı içinde zarara neden olacak kadar yüksek bir paya sahip değildir. Nitekim Türkiye yurtiçi kâğıt pazarı tüketimin canlı olduğu geniş bir pazar olup ihracat, yerli üretim dalının önceliği konumunda değildir. Bu itibarla, zararın sebebi ihracat satışlarındaki azalmanın yarattığı olası bir zarar değildir.

Tüketimde daralma: Türkiye toplam tüketimi daralmamakta olup, tüketim 2022 yılı hariç olmak üzere sürekli artmıştır. Bununla birlikte, 2019 yılına göre 2023 yılında toplam tüketim %11 oranında artış kaydetmiştir.

İç piyasada talebi aşan boyutta üretim kapasitesi: Yerli üretim dalının üretim kapasitesi iç piyasa talebini aşan boyutta olsa da ithalat artışının yaşandığı son döneme kadar makul kapasite kullanım oranları ile zarar etmeden faaliyet gösterilmiştir. Ayrıca, soruşturma dönemi boyunca kapasite cüzi miktarda değişmiştir. Dolayısıyla, görülen zararın nedeni iç piyasada talebi aşan boyutta üretim kapasitesi değildir.

Alternatif ürünlerin gelişmesi/yeni gelişen teknolojilere ayak uydurulamaması: Yerli üretim dalı ithalatla rekabet edebilecek şekilde başvuru konusu ürünleri üretebilmekte olup bu dönemde getirilen herhangi bir alternatif ürün veya teknoloji olmamıştır. Diğer taraftan yerli

üretim dalı tarafından kalite ve teknik özellik itibarıyla üretilmeyen ürünler soruşturma kapsamı dışında tutulmuştur.

Finansman giderlerinde, amortisman giderlerinde ya da diğer giderlerdeki artış: gibi bir durum söz konusu değildir. Zira, finansman, amortisman ve faaliyet giderleri toplamının ticari maliyet içindeki payı soruşturma dönemi süresince aynı seviyede devam etmiştir.

6 Şubat 2023 depremi: soruşturma dönemi boyunca ithalatın seyri incelendiğinde, 2019 yılında 166,4 bin ton seviyesinde olan ithalatın 2020'de %15 artarak 190,5 bin tona, 2021'de %23 artarak 233,8 bin tona, 2022'de %6 artarak 248 bin tona, 2023'te ise %37 oranında artarak 340,2 bin ton seviyesine yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte, deprem bölgesinde yerleşik Kipaş ve Kahramanmaraş Kâğıt deprem neticesinde bir miktar üretim kaybına uğramış olsa da diğer yerli üreticilerin üretim kapasitelerinin iç talebi karşılayacak düzeyde olması, 2022 yılından devreden stoklarla birlikte 2023 yılında ihracat için ayrılmış malın iç piyasaya arz edilmesi dolayısıyla, arz yönlü sıkıntıdan kaynaklı bir ithalat artışı olmadığı değerlendirilmektedir.

6. İlgili taraf görüşlerinin değerlendirilmesi

Bu kısımda, soruşturma kapsamında ilgili taraflarca dile getirilen görüşler sınıflandırılmıştır. Söz konusu görüşlerin birçok noktada örtüşmesi nedeniyle tekrarı önlemek amacıyla ilgili taraf görüşleri dile getiren taraflara göre değil, ileri sürülen görüşlerin konusuna göre sınıflandırılarak aşağıda sunulmaktadır. Ayrıca, söz konusu görüşlere ilişkin değerlendirmelere de görüşlerin altında yer verilmektedir.

Görüş 1: Yerli üretim dalının inceleme dönemi boyunca ekonomik göstergelerindeki değişimler ele alındığında, korunma önlemi uygulanması için gerekli şartlar oluşmamıştır. Buna göre, zarar etmek bir yana genel olarak yerli üretim dalının oldukça iyi bir durumda olduğu görülmektedir. Öyle ki mutlak ithalat artışı, nispi ithalat artışı ile diğer ekonomik göstergelerde herhangi bir bozulma olmadığı anlaşılmaktadır. Pandemi sonrası dönemde kendini gösteren aşağı yönlü trendin sebebi, nihai ürüne olan tüketici talebinin azalması dolayısıyla paketleme ve lojistik sektörüne ilişkin talebin azalması nedeniyle paketleme ve lojistik işinde kullanılan kâğıdın arzının azalarak başvuru sahibi firmaların ekonomik göstergelerinde bozulmaya yol açmasıdır.

Cevap 1: 3. bölümde yer alan "ithalat artışı ve ithalatın gerçekleşme koşulları" başlığı ile 4. bölümde yer alan "ciddi zarar ve ciddi zarar tehdidi" başlıkları altında yerli üreticinin ekonomik göstergeleri ve yerli üretim dalının ithalat verileri ile konsolide edilen piyasa verilerine ilişkin değerlendirmeler bulunmakta olup yerli üreticinin ekonomik göstergeleri detaylı bir şekilde incelenmiş, mutlak ithalat, nispi ithalat ve ithalatın piyasa payının soruşturma dönemi boyunca artış kaydedtiği tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, dünya genelinde pandemi döneminde edinilmiş ve pandemi sonrası dönemde pekiştirilmiş alışveriş ve tüketim alışkanlıklarından vazgeçilmemiş, halihazırda yükselmekte olan e-ticaret trendi pandemiyle birlikte hem tüketici hem üretici açısından yukarı yönlü ivme kazanmış, öyle ki öncesinde e-ticareti kullanmamış kişiler olan, geleneksel yollarla satış yapan üretici ile alış yapan tüketici ilk kez dijital platformlarda buluşmuş, böylelikle tüketici birçok seçenek arasından gelişen lojistik imkanlar (aynı gün teslimat vb.) ve güvenli ödeme seçenekleriyle birlikte faydasını maksimize edebilme, üretici ise karını maksimize edebilme

şansı bulmuştur. Buna göre, dünya çapında e-ticaret hacmi 2017-2027 döneminde en büyük artışı pandeminin başladığı 2020 yılında kaydetmiş, sonrasında sektör büyümeye devam etmiştir.

Dünya Çapında E-Ticaret Hacmi											
Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Milyar \$	2.382	2.982	3.351	4.248	4.988	5.311	5.784	6.330	6.876	7.467	8.034
Değişim %	-	25	12	27	17	6	9	9	9	9	8

*2023 yılı itibarıyla gerçekleşmesi öngörülen sayılar kullanılmış olup <https://www.statista.com/statistics/579046/worldwide-retail-e-commerce-sales-kaynagından> yararlanılmıştır.

Pandemi sonrasında dönemde tüketim miktarı, dolayısıyla talep miktarı azalmamış, talebin yapısı ile tüketici tercihleri çevrimiçi platformlara yönelmiş, öyle ki 2019 yılında satışlar içerisinde e-ticaretin payı %13,6 iken 2020’de %18’e, 2021’de %19,5’e, 2022’de %20,4, 2023’de ise %21,1 seviyesine yükselmiştir. Bu trendin ilerleyen dönemlerde de yükselmeye devam etmesi beklenmektedir. (<https://www.trade.gov/impact-covid-pandemic-ecommerce>)

Öte yandan, e-ticaretin hayatımıza getirdiği kolaylıklarla birlikte küresel anlamda talep artmış, ticaret hacmi artmıştır. Bunun bir parçası olarak ise yiyecek-içecek, tüketici ürünleri, ambalaj vb. sektörlerde kullanılmaya yarayan ve fluting ve testlayner gibi kağıtlar kullanılarak üretilen oluklu mukavva sektöründe yatırım ve üretim faaliyetleri hız kazanmıştır (*Corrugated board attracts big European investments - Paper Advance*). Bununla birlikte, oluklu mukavva sektörünü destekleyici nitelikte olan soruşturma konusu eşyanın da yatırım ve üretim faaliyetleri hız kazanmıştır (*Sourfit Kağıt mvs.sts in paper mill site in Germany (packaging-gateway.com)*).

Bu veriler ışığında, pandemi döneminde edinilen çevrimiçi alışveriş alışkanlığı ve bunun hem tüketici hem üretici üzerindeki olumlu etkisiyle birlikte küresel anlamda ticaret hacminin arttığı, e-ticaretin yaygınlaşmasıyla birlikte ambalaj, lojistik gibi yan sektörlerin de bundan beslendiği, bunun bir parçası olarak oluklu mukavva sektöründe yeni yatırımlara girilerek üretim hacminin arttığı, oluklu mukavva üretiminde girdi niteliğini haiz fluting ve testlayner gibi kağıtlara olan talebin yükseldiği sonucu çıkarılmaktadır.

Ayrıca, soruşturma döneminin ilk yılı olan ve pandeminin bir yıl öncesine tekabül eden 2019 yılına göre 2023 yılında soruşturma konusu eşyanın tüketimi yukarıda belirtilen madde başlıkları çerçevesinde yaklaşık %11 oranında artmış, bu durum madde 4.1’de incelenmiştir.

Görüş 2: Analize 2023 yılının Şubat ayında gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremin etkisi dahil edilmemiş olup 2023 yılında yaşanan ithalat artışı depremden kaynaklanmaktadır.

Cevap 2: Oransal olarak en büyük ithalat artışı 2023 yılında yaşanmış, ithalat miktarı inceleme dönemindeki en yüksek seviyesi olan 340,2 bin tona yükselmiştir. Ancak, ithalat istatistiklerinin incelenmesinden inceleme dönemi boyunca her yıl düzenli olarak ithalatın artmış olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre ithalat, 2020’de %15, 2021’de %23, 2022’de %6, 2023’de %37 oranında artış kaydetmiştir. İnceleme döneminin ilk yılı olan 2019’a göre 2023 yılında ise ithalat %104 oranında artmış olup yaşanan ithalat artışı son yıla özgü değildir.

Bununla birlikte, deprem bölgesinde yerleşik Kahramanmaraş ve Kıpış Kâğıt depremden etkilense bile yerli üretim dalı ülke talebini karşılayabilecek düzeyde ve kapasitededir. Kahramanmaraş’ta bulunan PMI hattı 2023 yılının sonuna kadar, PM3 hattı ise 2023 yılı Eylül

ayına kadar durmuş olup firmanın Kütahya'da yerleşik PM3 hattı kesintisiz üretime devam etmiştir.

Ayrıca, deprem nedeniyle bir miktar üretim kaybı yaşansa bile 2022 yılından devreden stoklarla birlikte 2023 yılında ihracata ayrılan mal iç piyasanın kullanımına arz edilmiş, iç talep karşılanmıştır.

Üretim yapısındaki bozulmanın, 2021 yılında sonra meydana geldiği, 2023 yılında yaşanan üretim kaybının depremden kaynaklanmadığı/depremin deprem bölgesinde yerleşik firmaları kayda değer ölçüde etkilemediği, 2023 yılındaki üretim kaybının süregelmekte olan negatif konjonktürel hareket dolayısıyla ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.

Görüş 3: 2023 yılının ilk yarısında gerçekleşen ithalat artışının ana nedeni öngörülmeleyen gelişme olarak nitelendirilen Rusya-Ukrayna krizi olarak belirtilmiş olup ithalat artışının nedeninin bu gelişme olmadığı değerlendirilmektedir.

Cevap 3: Konuya ilişkin yapılan değerlendirme soruşturma raporunun 3.7 nci bölümü altında yer alan “öngörülmeleyen gelişme” başlığı altında ele alınmıştır.

Görüş 4: 4805.11 GTP’inde yer alan ve “yarı kimyasal odun selülozlu ondüle (fluting) kâğıdı” tanımlı eşya Türkiye’de üretilmemekte, bu sebeple soruşturma kapsamı dışında bırakılmalıdır. Bununla birlikte, 4805.24 GTP’inde yer alan ve “m2 ağırlığı 150 gr.veya daha az olanlar” tanımlı eşyanın içine hem testlayner hem beyaz testlayner girmekte, karışıklık olmamasını teminen GTP ayrıştırması yapılması gerekmektedir. Ayrıca, beyaz testlayner üretimi Türkiye’de sınırlı sayıda, sınırlı firma tarafından yapılmakta olup nitelik bakımından ithal ürünle kalite açısından rekabet edecek düzeyde değildir. Bununla birlikte, daha düşük gramajlı beyaz testlaynerin Türkiye’de üretimi bulunmamaktadır.

Cevap 4: Soruşturma konusu 4805.11 GTP’li ve “yarı kimyasal odun selülozlu ondüle (fluting) kâğıdı” tanımlı eşyaya ilişkin yapılan değerlendirme 2.2 nci bölümde yer almaktadır.

Diğer taraftan, Türk Gümrük Tarife Cetvelini, eşyanın menşeiini, gümrük kıymetini, gümrük rejim ve formalitelerini taraf olunan anlaşmalara ve uluslararası uygulamalara uygun olarak düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak Gümrükler Genel Müdürlüğünün görev ve yetki alanında bulunmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye’de hem testlaynerın hem de beyaz testlaynerın üretimi bulunmakta, kâğıt üretim makinelerinde bir üründen diğer ürüne geçişkenlik kolaylıkla sağlanabilmekte olup üretim tercihi talebin yapısına göre şekillenmektedir.

Ayrıca, beyaz testlayner noktasında çeşitli gramajlarda kâğıt üretilmekte olup benzer şekilde üretim tercihi talebin yapısına göre şekillenmekte, oldukça verimli bir şekilde dünya standartlarında üretilmektedir.

7. Rekabet uyum planı

Korunma önlemi uygulamasıyla yerli üreticilerin piyasa koşullarına uyumunun kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu bölümde, başvuru sahibi yerli üretici firmaların uluslararası rekabete uyum amacıyla hâlihazırda gerçekleştirmekte olduğu ve gelecek dönemde gerçekleştirmeyi düşündüğü planlarına yönelik başvuru sahibi firmalar tarafından beyan edilen bilgiler sunulmaktadır.

Mevcut durumda, yerli üreticilerin beyanlarından yurtdışında faaliyet gösteren rakip firmalarla rekabet edebilmek adına, üretim verimliliğini çevre dostu ve sürdürülebilir olacak şekilde artırma, hammadde ve enerji giderlerini minimize edebilmek için maliyet etkin üretim yapısını tesis etmeye yönelik stratejik yatırımlarla yurtiçi kâğıt kullanıcılarının değişen ihtiyaçları çerçevesinde AR-GE ve yatırım faaliyetleri hedeflenmektedir.

Bu çerçevede, yerli üretim dalının ithalat nedeniyle kapasitelerinin tamamını kullanamadıkları ancak korunma önleminin uygulanması durumunda kullanamadıkları kapasitelerini devreye sokmayı planladıkları ifade edilmektedir.

8. Değerlendirme

Soruşturma konusu eşyanın ithalat seyri ile yerli üreticilerin ekonomik göstergelerinin ve piyasa koşullarının birlikte ele alınması sonucunda, ithalatta mutlak ve nispi bir artışın olduğu ve yerli üreticilerin bu ithalattan ciddi zarar gördüğüne ilişkin tespitler yapılmıştır.

Bununla birlikte, soruşturma dönemi boyunca ülkemizin fluting ve testlayner kâğıt ithalatı incelendiğinde, her yıl bir önceki yıla göre ithalat artışı olduğu tespit edilmiş olup 2023 yılı itibarıyla ithalattan en fazla pay alan ilk on ülkeden sekizinin AB üyesi ülkelere olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan, kâğıt ve ambalaj gibi sektörlere son kullanıcının giderek artan talebinin bulunduğu; bunun da fluting ve testlayner gibi ambalaj, paketleme ve lojistik işinde sıkça kullanılan kâğıtlara olan talebi artırdığı, bu çerçevede Avrupa Birliği'ne mensup birçok ülkede yeni yatırımlara girişildiği ve söz konusu yatırımlarla birlikte Avrupa'daki fluting ve testlayner üretim kapasitesinin artırılabileceği bilinmektedir.

Ayrıca, trademap verilerinden, 2022 yılının ilk aylarında meydana gelen Rusya-Ukrayna krizi sebebiyle AB ülkelerinin Rusya'ya yaptığı fluting ve testlayner ihracatının önemli ölçüde düştüğü, söz konusu ürünlerin ihracatının ülkemize kaydığı anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede, yerli üreticinin ekonomik göstergelerini bozucu gelişmelerin önümüzdeki dönemlerde de etkisini sürdüreceği ve halihazırda fluting ve testlayner kâğıt üreticileri üzerinde ciddi zarar meydana getirdiği yönünde açık kanıtların bulunduğu anlaşılmış olup nihai korunma önlemi alınmaması durumunda düşük birim fiyatlı ithalat artışının artarak devam etmesinin kuvvetle muhtemel olduğu ve bu çerçevede yerli üretim dalının öngörülmeyen ithalat artışına bağlı olarak ciddi zarar ve ciddi zarar tehdidinde maruz kalmaya devam edeceği değerlendirilmektedir.

Bunun yanında, yerli üretimin durumunu etkileyebilecek diğer faktörlerin ciddi zarar üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede, ithalat artışı ile ciddi zarar arasında nedensellik bağının bulunduğu ve soruşturma konusu ürünlerin ithalatına karşı korunma önlemi uygulanması için İthalatta Korunma Önlemleri Hakkında Mevzuat kapsamında gerekli şartların oluştuğu değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, Mopak A.Ş. firmasının soruşturma devam ederken olumsuz piyasa koşulları sebebiyle Dalaman kâğıt fabrikasındaki üretimine son vermesi ithalat artışından kaynaklı ciddi zararın firmalar üzerindeki etkisini göstermektedir.

Bilindiği üzere, korunma önlemleri bağlamında Türkiye'nin yasal dayanağını oluşturan 2004/7305 sayılı İthalatta Korunma Önlemleri Hakkında Kararın 6 ncı maddesinde "bir malın benzer veya doğrudan rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi oluşturacak şekilde artan miktar ve şartlarda ithal edildiği hallerde ülke yararı göz önüne alınarak, yapılacak soruşturma sonucunda korunma önlemi alınabilir" hükmü amirdir.

Soruşturma raporunun çeşitli bölümlerinde de ifade edildiği gibi yerli üreticilerin üretim kapasiteleri, soruşturma konusu eşyanın iç piyasadaki talebini karşılayacak ve hatta anılan eşyanın ihracatını sağlayabilecek kapasitededir. Ancak, son dönemde giderek artan ithalat ve yerli üreticilerin ekonomik göstergelerini bozucu diğer gelişmelerle birlikte, yerli üretim dalı var olan kapasitesini kullanamaz olmuş, öyle ki 2021 yılında endeks olarak 133 seviyesinde olan kapasite kullanım oranı soruşturma döneminin son yılı olan 2023'te 95 seviyesine kadar düşmüş, başvuru sahibi firmalar zarar etmeye. Bu gelişmeler ışığında, yerli üretim dalı ciddi zarara uğramış, ilerleyen dönemde gidişatın bu şekilde devam etmesi halinde yurtdışında yerleşik rakiplerine karşı rekabet etme gücünü yitirme ve daralmaya giderek sektörde faaliyet gösteren iş gücünü kısma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Diğer taraftan, depremin yoğun bir şekilde etkilediği Kahramanmaraş'ta yerleşik ve şehrin ekonomisine oldukça faydalı iki kâğıt fabrikası bulunmakta olup depremden sonra şehirden göç yaşanmaya başlamıştır. Göç edenlerin geri dönmesi ise sosyal ve ekonomik anlamda büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple, anılan şehrin restorasyon süreci, istihdam olanaklarının geliştirilmesiyle birlikte mümkün olabilecektir.

Bu yönüyle değerlendirildiğinde, korunma önlemi alınmaması halinde yerli kâğıt üreticilerinin yurtdışında yerleşik rakiplerine karşı rekabet etme gücünü yitireceği, Türkiye'nin soruşturma konusu ürünün ihracatçısı durumundayken kendi kendine yeterliliğini kaybederek ithalata bağımlı hale gelebileceği, sektörde yaşanan daralma ile birlikte deprem bölgesi özelinde restorasyon sürecinin sac ayaklarından biri olan istihdam olanaklarının azalarak iyileşme ve normalleşme sürecini sektöre uğratacağı açık olduğundan, korunma önlemi alınmasının kamu yararına olacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede, soruşturma konusu ürün ithalatında 3 yıl süreyle ton başına ek mali yükümlülük şeklinde korunma önlemi uygulanmasının, ek mali yükümlülüğün aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde belirlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Ek Mali Yükümlülük				
GTİP	Eşya Tanımı	1. Dönem*	2. Dönem	3. Dönem
4805.12.00.00.00	Yarı kimyasal saman selülozlu ondüle (fluting) kâğıdı	87 ABD Doları/Ton	86 ABD Doları/Ton	85 ABD Doları/Ton
4805.19.10.00.00	İkincil elyaf (Wellenstoff)			
4805.19.90.00.00	Diğerleri			
4805.24.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr.veya daha az olanlar			
4805.25.00.00.00	m2 ağırlığı 150 gr. dan fazla olanlar			

*Korunma önleminin uygulanacağı her bir dönem, Kâğıt İthalatında Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin Kararın yürürlüğe giriş tarihinden itibaren başlamak üzere birbirini takip eden birer yıllık süreleri ifade eder.

Ek 1a İlgili tarafların listesi

Sıra	İLGİLİ TARAF/LAR/INTERESTED PARTIES	İŞTİĞAL SAHAŞI/FIELD OF ACTIVITY	ÜLKE/COUNTRY
1	Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu	Yabancı Hükümet/Foreign Government	AB/EU
2	Birleğik Krallık İş ve Ticaret Dairesi	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Birleğik Krallık/United Kingdom
3	İspanya Büyükelçiliği Ekonomi ve Ticaret Müsteşarlığı	Yabancı Hükümet/Foreign Government	İspanya/Spain
4	Malezya Yatırım, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Malezya/Malaysia
5	Meksika	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Meksika/Mexico
6	Mısır Ticaret ve Sanayi Bakanlığı	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Mısır/Egypt
7	Rusya Federasyonu T.C. Ticaret Mümesseliliği	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Rusya Federasyonu/Russian Federation
8	Taipei Ekonomi ve Kültür Misyonu	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Çin Tayvan/Chinese Taipei
9	Tayland Büyükelçiliği	Yabancı Hükümet/Foreign Government	Tayland/Thailand
10	Kâğıt Geri Dönüşüm Sanayicileri Demeği (AGED)*	Sektör Kuruluğu/Industry Organization	Türkiye/Türkiye
11	Ofoklu Mukavva Üreticileri Demeği	Sektör Kuruluğu/Industry Organization	Türkiye/Türkiye
12	Confederation of European Paper Industries (CEPI)	Sektör Kuruluğu/Industry Organization	AB/EU
13	Mondi Oluklu Mukavva	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
14	Dentaş Ambalaj	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
15	Eskişehir Oluklu Mukavva	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
16	Atasan Ambalaj	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
17	Benson Kâğıt	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
18	Torkut Oluklu Mukavva	İthalatçı/Importer	Türkiye/Türkiye
19	Mondi Swiece (Polonya)	İhracatçı/Exporter	Polonya/Poland
20	Mondi Powerflute (Finlandiya)	İhracatçı/Exporter	Finlandiya/Finland
21	Mondi SCP (Slovakya)	İhracatçı/Exporter	Slovakya/Slovakia
22	Mondi Paper Sales (Avusturya)	İhracatçı/Exporter	Avusturya/Austria
23	Billerad Sweden (İsveç)	İhracatçı/Exporter	İsveç/Sweden
24	Stora Enso (Finlandiya)	İhracatçı/Exporter	Finlandiya/Finland
25	Forest Paper AB (İsveç)	İhracatçı/Exporter	İsveç/Sweden
26	İnfinya (İsrail)	İhracatçı/Exporter	İsrail/Israel
27	DS Smith	İhracatçı/Exporter	Birleğik Krallık/United Kingdom
28	PK Varel	İhracatçı/Exporter	Almanya/Germany
29	Leipa Georg	İhracatçı/Exporter	Almanya/Germany

*Başvuru sahibi dernek.

Ek 1b Korunma önleminde muaf tutulacak GYÜ listesi

Afganistan İslam Cumhuriyeti, Angola Cumhuriyeti, Arjantin Cumhuriyeti, Arnavutluk Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Belize, Benin Cumhuriyeti, Belarus Cumhuriyeti, Butan Krallığı, Bolivya Çok Uluslu Devleti, Bosna Hersek, Botswana Cumhuriyeti, Burkina Faso, Myanmar Birliği Cumhuriyeti, Burundi Cumhuriyeti, Cabo Verde Cumhuriyeti, Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti, Cibuti Cumhuriyeti, Cook Adaları, Çad Cumhuriyeti, Doğu Timor Demokratik Cumhuriyeti, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Ekvator Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi Cumhuriyeti, El Salvador Cumhuriyeti, Eritre Devleti, Esvatini Krallığı, Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti, Fiji Cumhuriyeti, Kotdivuar Cumhuriyeti, Filipinler Cumhuriyeti, Filistin Devleti, Gabon Cumhuriyeti, Gambiya Cumhuriyeti, Gana Cumhuriyeti, Gine Cumhuriyeti, Gine-Bissau Cumhuriyeti, Grenada, Guatemala Cumhuriyeti, Güney Sudan Cumhuriyeti, Haiti Cumhuriyeti, Honduras Cumhuriyeti, Irak Cumhuriyeti, İnan İslam Cumhuriyeti, Jamaika, Kamboçya Krallığı, Kamerun Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti, Kenya Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti, Kiribati Cumhuriyeti, Kolombiya Cumhuriyeti, Komorlar Birliği, Kongo Cumhuriyeti, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kosova Cumhuriyeti, Kosta Rika Cumhuriyeti, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Küba Cumhuriyeti, Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti, Lesotho Krallığı, Liberya Cumhuriyeti, Libya Devleti, Lübnan Cumhuriyeti, Madagaskar Cumhuriyeti, Malavi Cumhuriyeti, Maldivler Cumhuriyeti, Mali Cumhuriyeti, Marşal Adaları Cumhuriyeti, Mikronezya Federe Devletleri, Moğolistan, Moldova Cumhuriyeti, Moritanya İslam Cumhuriyeti, Morityus Cumhuriyeti, Mozambik Cumhuriyeti, Namibya Cumhuriyeti, Nepal Federal Demokratik Cumhuriyeti, Nijer Cumhuriyeti, Nijerya Federal Cumhuriyeti, Nikaragua Cumhuriyeti, Niue, Orta Afrika Cumhuriyeti, Özbekistan Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti, Palau Cumhuriyeti, Papua Yeni Gine Bağımsız Devleti, Paraguay Cumhuriyeti, Peru Cumhuriyeti, Ruanda Cumhuriyeti, Samoa Bağımsız Devleti, Sao Tome Ve Prinsipe Demokratik Cumhuriyeti, Senegal Cumhuriyeti, Sierra Leone Cumhuriyeti, Solomon Adaları, Somali Federal Cumhuriyeti, Sri Lanka Demokratik Sosyalist Cumhuriyeti, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Sudan Cumhuriyeti, Surinam Cumhuriyeti, Tacikistan Cumhuriyeti, Tanzania Birleşik Cumhuriyeti, Togo Cumhuriyeti, Tonga Krallığı, Tuvalu, Türkmenistan, Uganda Cumhuriyeti, Ürdün Haşimi Krallığı, Vanuatu Cumhuriyeti, Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti, Yemen Cumhuriyeti, Zambiya Cumhuriyeti, Zimbabve Cumhuriyeti.